

САДРЖАЈИ О ПРАЗНИЦИМА У УЏБЕНИЦИМА МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА: ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ПОВЕЗИВАЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ

Маја Р. Ђалић*

Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет, Ужице

Марија М. Милтојевић*

Универзитет у Нишу, Факултет уметности

Миомира М. Ђурђановић*

Универзитет у Новом Саду, Академија уметности

АПСТРАКТ

Празници представљају значајне културне, афективне и образовне феномене чији ритуални и симболички аспекти могу послужити као полазиште за повезивање школског учења са личним и породичним искуствима ученика. У настави музичке културе садржаји о празницима имају потенцијал да допринесу развијању културне осетљивости, емоционалног развоја и осећаја припадности заједници. Циљ овог истраживања био је да се анализира заступљеност, структура и начини обраде наставног садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за први циклус основног образовања у Србији. Истраживање је спроведено применом квалитативне анализе садржаја 34 уџбеника различитих издавача.

Резултати показују да су садржаји који се односе на породичне и световне празнике – нарочито рођендан и Нову годину – најзаступљенији, док су садржаји о верским празницима умерено присутни и најчешће се јављају кроз традиционалне божићне и ускршње песме. Садржаји који одражавају празнике и музичке традиције других култура и конфесија готово да су одсутни, што указује на недовољно искоришћен потенцијал за развијање интеркултурног разумевања.

Анализа методичких поступака показује да уџбеници претежно нуде извођење музике певањем и активности слушања музике, док су креативни, аналитички и интердисциплинарни облици рада значајно ређе заступљени. Иако празнична тематика носи изражен афективни и културни потенцијал, он је у уџбеницима

* maja.zlatibor@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6295-2483>

* marija.miltojevic@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8770-6895>

* miomira.djurdjanovic@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3713-1963>

искоришћен само делимично – нарочито у погледу подстицања културне разноврсности и повезивања школског учења са породичним искуствима ученика.

Налази указују на потребу за систематичним и методички разноврснијим укључивањем садржаја о празницима у уџбенике музичке културе, како би се подржали васпитно-образовни циљеви, креативно музичко изражавање ученика и потенцијал за конструктивно повезивање школе и породичне средине.

Кључне речи

музичка култура, основно образовање, празници, породица, уџбеници, школа.

Увод

Празници се у савременом педагошком контексту сагледавају као сложени културни, друштвени, афективни и образовни феномени који обједињују елементе традиције, ритуала, емоција и заједништва. Управо та мултидимензионалност, како истиче Халам (Hallam, 2010), чини их значајним за формирање личности деце млађег школског узраста и за развијање културне осетљивости, емоционалне интелигенције и осећаја припадности заједници.

Када су интегрисани у наставне активности, празници могу представљати вредну спону између формалног образовања и личних искустава ученика. Према Бартлит и Сандерленд (Bartleet & Sunderland, 2016), овакви садржаји олакшавају повезивање школских тема са свакодневним животом деце, подстичући афективно учење као основу емпатије. Употреба музике – неизоставног дела многих празничних ритуала – доприноси естетском доживљају, развоју културне осетљивости и јачању социјалне повезаности (Shaw, 2016; Villodre, 2014). У породичном контексту, музика често функционише као носилац традиције, што потврђују Ћалић и Ђурђановић (Ćalić i Đurđanović, 2020), наглашавајући породицу као примарни простор упознавања деце са музичким наслеђем. У складу са савременим дидактичким и методичким приступима, празници у настави могу бити разматрани као мултидимензионални садржаји:

- *културолошки*, јер пружају увид у сопствене културне и вредносне оквири и омогућавају упознавање различитих традиција (Edensor, 2020; Karlsen, 2011);
- *друштвени*, јер подстичу сарадњу, интеракцију и заједничке активности у школи и породици (Fitzpatrick, 2022; Joseph & Southcott, 2013; Stamatović & Milošević, 2017);
- *афективни и естетски*, јер путем музике ангажују емоције и развијају еколошку и емоционалну интелигенцију (Westerlund & Partti, 2015).

Наставни садржаји, као део образовно-васпитног процеса, треба да подстичу критичко мишљење, афективни развој и повезивање с културним и личним искуствима ученика. Белојица Павловић и Цицовић Сарајлић (Belojica

Pavlović i Cicović Sarajlić, 2018) указују на то да су наставни садржаји културно условљени и променљиви, што празнике чини погодним оквиром за интегрисани приступ учењу.

Важно је методолошки нагласити да породична искуства празника могу, али не морају бити религијска: она обухватају световне обичаје, породичне традиције, културне активности попут посета концертима, позоришту или музејима, као и глобалне догађаје и међународне дане. Стога се породичне вредности не могу поистовећивати искључиво са религијским садржајима.

Иако породични контекст представља полазиште за прва културна искуства деце, у школи празници добијају педагошки значај тек када су методички обликовани у наставним материјалима. Конструктивистички приступ настави (Španović, 2013; Kelly-McHale, 2011; Webster, 2011) наглашава да теме засноване на реалним искуствима ученика подстичу дубље разумевање и активну изградњу знања, што чини празнике погодним, али само ако су методички промишљено обрађени.

Нормативни оквир празника у Србији дефинисан је Законом о државним и другим празницима (2001), који разликује државне, верске и друге празнике. Иако ова класификација није наставни стандард, она чини друштвени контекст у коме школа и уџбеници функционишу. Отуда је релевантна као позадина анализе, али не одређује наставне садржаје.

Истраживање Ћалић и Ђурђановић (Ćalić i Đurđanović, 2020) показује да многе породице обележавају поједине празнике, али ови подаци не показују вредносне оријентације, већ пре указују на распрострањеност одређених ритуала. То отвара важна педагошка питања о томе у којој мери уџбеници препознају разноврсност празничних пракси у друштву.

У оквиру културолошког осетљивог приступа, уџбеници музичке културе имају потенцијал да подрже разумевање културних образаца и повезивање наставних садржаја са искуствима ученика, али без наметања било каквих вредносних оријентација. У складу са тим, Антић (Antić, 2016) и Хус (Hus, 2013) истичу да уџбеници треба да подстичу критичко мишљење, емоционалну ангажованост и креативност ученика, а не да нуде поједностављене приказе празника.

Полазећи од ових теоријских и педагошких оквира, празници у настави музичке културе не треба да буду представљени као једноставни „поводи за песму”, већ као комплексни културни феномени чије обликовање у уџбеницима може имати значајне педагошке импликације. Због тога је важно испитати на који начин су различите врсте празника – религијски, световни, културни и обичајни – заступљене у уџбеницима музичке културе за први циклус основног образовања, као и у којој мери начини њихове обраде подржавају разумевање културне разноврсности и афективни развој ученика. Ова анализа представља централни циљ овог рада.

Метод

Предмет истраживања представљају садржаји о празницима у уџбеницима за наставу музичке културе у првом циклусу основног образовања у Републици Србији. Имајући у виду да празници као културни, друштвени и афективни феномени до сада нису били предмет систематичне анализе у уџбеничкој литератури из ове области, циљ истраживања био је да се утврди на који начин и у којој мери уџбеници музичке културе представљају различите врсте празника и да се анализирају музички садржаји и дидактичко-методички поступци којима се ти садржаји обрађују.

У складу са теоријским полазиштима изложеним у Уводу, истраживање је настојало да утврди у којој мери уџбенички садржаји о празницима одражавају разноврсност културних пракси ученика – верских, световних, породичних, локалних и интернационалних – као и на који начин начини обраде наставног садржаја о празницима могу подржати исходе у когнитивном, афективном и психомоторном домену, у складу са Блумовом таксономијом (Bloom, 1956).

Полазећи од наведеног циља, дефинисани су следећи истраживачки задаци: (1) утврдити заступљеност садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за I–IV разред; (2) класификовати празничне садржаје према утврђеним критеријумима (сфера обележавања, карактер празника и место празновања); (3) анализирати дидактичко-методичке поступке у представљању садржаја о празницима (начин презентације, пратеће активности, питања и задаци); (4) анализирати типове музичких садржаја који су повезани са празницима (песме, композиције, музичке игре).

Овако формулисани задаци омогућавају систематичну и аналитички доследну обраду наставних материјала.

У истраживању је примењена квалитативна анализа садржаја, која обухвата идентификовање, класификацију и интерпретацију текстуалних, визуелних и музичких елемената у уџбеницима музичке културе. Јединицу анализе чини сваки наставни сегмент који тематски упућује на празник или је у непосредној вези са његовим обележавањем (песма, композиција, илустрација, прилог или текстуално упутство за активност). Да би анализа била систематична и усклађена са савременим теоријским приступима (Barna, 2017), празнични садржаји класификовани су према три групе критеријума:

Сфера обележавања

- јавни празници – обележавају се на нивоу државе или шире заједнице (нпр. државни и међународни празници);
- приватни празници – имају значај у оквиру породице или уже заједнице (нпр. рођендан, крсна слава).

Карактер празника

- верски празници – засновани на религијским традицијама (нпр. Божић, Ускрс, Рамазански бајрам);
- секуларни празници – лишени религијског значења, засновани на друштвеним или културним обележавањима (нпр. Нова година, Дан државности).

Место празновања

- породични празници – обележавају се у оквиру породичне заједнице (нпр. рођендан, крсна слава);
- локални празници – специфични за одређену заједницу или регион (нпр. градске славе, локалне манифестације);
- државни празници – обележавају се на националном нивоу (нпр. Дан државности, Дан примирја);
- интернационални празници – препознати и обележавани глобално (нпр. Дан детета, Дан мира).

Оваква класификација омогућава да се уџбенички материјал анализира у ширем културолошком и друштвеном контексту, са уочавањем разноврсности и начина дидактичке обраде.

Материјал за анализу чинили су уџбеници за наставу музичке културе у првом циклусу основног образовања који су, у време спровођења истраживања, били званично одобрени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја у складу са Законом о уџбеницима (2018). Укупно је анализирано 34 уџбеника: 8 уџбеника за први разред, 8 уџбеника за други разред, 9 уџбеника за трећи разред и 9 уџбеника за четврти разред.

У истраживање су били укључени уџбеници свих водећих издавача: ЗУНС, Креативни центар, Клет, БИГЗ школство, Едука, Нови Логос, Нова школа и Вулкан знање. Овако конципиран узорак обезбеђује репрезентативност у погледу издавачке праксе и програмске разноврсности.

Резултати

У складу са дефинисаним истраживачким задацима, у овом делу рада приказани су резултати анализе садржаја уџбеника музичке културе за први циклус основног образовања. Циљ анализе био је да се утврди у којој мери и на који начин су у уџбеницима заступљени садржаји који се односе на празнике – породичне, верске, световне и друге културне облике празновања. Анализом су обухваћени уџбеници свих издавача који су у употреби, а резултати су систематизовани у табелама по разредима. Свака табела садржи преглед наставних јединица у којима се јављају песме и музички садржаји повезани с

празницима, што омогућава упоредно сагледавање њихове заступљености и разноврсности кроз разреде првог циклуса. Укупни подаци чине основу за интерпретацију резултата по истраживачким задацима и за процену педагошке функције празничних садржаја у развоју музичке културе ученика.

Табела 1. Преглед садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за први разред основне школе

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
1. <i>Музичка култура 1</i> , Уџбеник за 1. разред основне школе / ЗУНС	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор <i>Новогодишња песма</i> , З. М. Васиљевић <i>Деда Мраз</i> , А. Кораћ
2. <i>Музичка култура за први разред основне школе</i> / Креативни центар	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор <i>Најлепша мама на свету</i> , А. Кораћ
3. <i>Музичка култура – Маша и Раша</i> , Уџбеник за први разред основне школе / Klett	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор <i>Божји Бата</i> , народна песма <i>Ускришње јутро</i> , Л. Пат <i>Шепури се јелка</i> , Г. Грујић <i>Звончићи</i> , препев: Л. Пат, Џ. Пјерпонт
4. <i>Музичка култура 1</i> , Уџбеник за први разред основне школе / БИГЗ школство	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор <i>Најлепша мама на свету</i> , А. Кораћ
5. <i>Музичка сликовница 1 – Музичка култура за 1. разред основне школе</i> / Едука	<i>Ој, Бадњаке</i> , народна песма <i>Најлепша мама на свету</i> , А. Кораћ
6. <i>Музичка култура 1</i> / Нови Логос	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор <i>Јелка</i> , М. Красева <i>Звончићи</i> , Џ. Пјерпонт <i>Примили смо вести тазе</i> , Р. Милосављевић <i>Деда Мразе не скрећи са стазе</i> , А. Кораћ <i>Божји, Божји благи дан</i> , народна песма <i>Божји Бата</i> , народна песма <i>Мамино коло</i> , Л. Прелаз <i>Најлепша мама на свету</i> , А. Кораћ <i>Бака</i> , З. Коларић Кишур <i>Ускришња песма</i> , С. Милић

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
7. <i>ПЕВАМ СВИРАМ СЛУШАМ 1</i> , Музичка култура за први разред основне школе / НОВА ШКОЛА	<i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор
8. <i>Чаробни свет музике – Музичка култура за први разред основне школе / Klett</i>	<i>Деда Мраз</i> , Г. Илић <i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор

Табела 2. Преглед садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за **други** разред основне школе

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
1. <i>Музичка култура 2</i> , Уџбеник за други разред основне школе / Завод за уџбенике	<i>Примили смо вести тазе</i> , Р. Милосављевић
2. <i>Музичка култура за други разред основне школе / Креативни центар</i>	<i>Срце</i> , В. Илић
3. <i>Музичка култура – Маиа и Раиа</i> , Уџбеник за други разред основне школе / Klett	<i>Спасимо јелке</i> , Л. Пат
4. <i>Музичка култура 2</i> , Уџбеник за други разред основне школе / БИГЗ школство	<i>Ој, Бадњаке, Бадњаке</i> , народна песма <i>Божих, Божић, благи дан</i> , народна песма <i>Маино коло</i> , Л. Прелаз <i>Рођенданска песма</i> , непознати аутор
5. <i>Музичка култура 2</i> , Уџбеник за други разред основне школе / Нови Логос	<i>Новогодишња честитка</i> , Ј. Адамов <i>Ој, Бадњаке, Бадњаке</i> , народна песма <i>Људи ликујте</i> , народна песма <i>Честитка мајчици</i> , Ј. Каплан <i>Моја мама дивно прича сваке ноћи</i> , А. Кораћ <i>Зелена песма</i> , Д. М. Бокан
6. <i>Музичка вртешка 2 – Уџбеник за други разред основне школе / Едука</i>	<i>Ој, Бадњаке, Бадњаке</i> , народна песма <i>Срећна Нова година</i> , С. Барић

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
7. <i>ПЕВАМ СВИРАМ СЛУШАМ 2</i> – Музичка култура за други разред основне школе / НОВА ШКОЛА	<i>Мамино коло</i> , Л. Прелаз <i>Нова година</i> , Ст. Коруновић <i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор
8. Чаробни свет музике – Музичка култура за други разред основне школе / Klett	<i>Деда Мраз</i> , Ј. Битенц <i>Божих</i> , <i>Божих</i> , народна песма <i>Мамино коло</i> , Л. Прелаз

Табела 3. Преглед садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за **трећи** разред основне школе

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
1. <i>Музичка култура 3</i> , Уџбеник за трећи разред основне школе / Завод за уџбенике	<i>Звончићи (Jingle bells)</i> , Џ. Пиерпонт <i>Срећна Нова година</i> , С. Барић <i>Деда Мраз</i> , А. Кораћ <i>Божихна песма</i> , народна песма
2. <i>Музичка култура за трећи разред основне школе</i> / Креативни центар	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор <i>Деда Мраз</i> , А. Кораћ
3. <i>Музичка култура – Маша и Раша</i> , Уџбеник за трећи разред основне школе / Klett	/
4. <i>Музичка култура 3</i> , Уџбеник за трећи разред основне школе / БИГЗ школство	<i>Звончићи (Jingle bells)</i> , Џ. Пиерпонт <i>Писмо Деда Мразу</i> , И. Лолић <i>Људи, ликујте</i> , Владика Николај Велимировић
5. <i>Музичка култура 3</i> – за трећи разред основне школе / Логос	<i>Новогодишња песма</i> , А. Балош <i>Писмо Деда Мразу</i> , И. Лолић <i>Звончићи (Jingle bells)</i> , Џ. Пиерпонт <i>Људи ликујте</i> , народна песма <i>Ој, Бадњаче, Бадњаче</i> , манастирска песма <i>Анђели певају</i> , Владика Н. Велимировић, М. Ђурђевић <i>Најлепша мама на свету</i> , А. Кораћ
6. <i>ПЕВАМ СВИРАМ СЛУШАМ 3</i> – Музичка култура за трећи разред основне школе / НОВА ШКОЛА	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор <i>Новогодишњи празник</i> , М. Драгутиновић <i>Мамино коло</i> , Л. Прелаз

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
7. <i>Чаробни свет музике</i> – Музичка култура за трећи разред основне школе / Klett	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор
8. <i>МУЗИЧКА КУЛТУРА 3</i> , Уџбеник за трећи разред основне школе / <i>ВУЛКАН ЗНАЊЕ</i>	<i>Ој, Бадњаче, Бадњаче</i> , народна песма <i>Новогодишња песма за децу</i> , текст и музика „Земља грува” <i>Шарено јаје</i> , М. Обрадовић <i>Људи ликујте</i> , народна песма <i>Звончићи (Jingle bells)</i> , Џ. Пиерпонт <i>Божих, Божих, благи дан</i> , народна песма
9. <i>РАСПЕВАНО ДЕТЕ 3</i> , Музичка култура – Уџбеник за трећи разред основне школе, / БИГЗ школство	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор <i>Мамино коло</i> , Л. Прелаз <i>Људи, ликујте</i> , Владика Николај Велимировић <i>На велики петак</i> , М. Гаљевић

Табела 4. Преглед садржаја о празницима у уџбеницима музичке културе за **четврти** разред основне школе

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
1. <i>Музичка култура 4</i> , Уџбеник за четврти разред основне школе / Завод за уџбенике	<i>Божих, Божих, благи дан</i> , народна црквена
2. <i>Музичка култура за четврти разред основне школе</i> / Креативни центар	<i>Срећна Нова година</i> , С. Барић <i>Звончићи (Jingle bells)</i> , Џ. Пиерпонт
3. <i>Музичка култура 4</i> , Уџбеник за четврти разред основне школе / БИГЗ школство	<i>Срећна Нова година</i> , С. Барић
4. <i>Музичка култура 4</i> , Уџбеник за четврти разред основне школе / Нови Логос	<i>Срећна Нова година</i> , С. Барић
5. <i>ПЕВАМ СВИРАМ СЛУШАМ 4</i> , музичка култура за четврти разред основне школе / НОВА ШКОЛА	<i>Срећна Нова година</i> , С. Барић
6. <i>Чаробни свет музике</i> – музичка култура за четврти разред основне школе / Klett	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор

Уџбеник	Наставни садржај о празницима
7. <i>РАСПЕВАНО ДЕТЕ 4</i> , Музичка култура – уџбеник за четврти разред основне школе / <i>BIGZ</i>	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор <i>Срећна Нова година</i> , С. Барић <i>Дође Божић коледо</i> , обичајна песма <i>Божић, Божић, благи дан</i> , народна песма
8. <i>У свету мелодија и стихова</i> , Музичка култура за четврти разред / <i>Eduka</i>	<i>Рођенданска песма</i> , непознат аутор <i>Новогодишња песма</i> , П. Ступел
9. <i>МУЗИЧКА КУЛТУРА 4</i> , Уџбеник за четврти разред основне школе / <i>ВУЛКАН ЗНАЊЕ</i>	<i>Божић, Божић, благи дан</i> , народна песма <i>Срећна Нова година</i> , С. Барић <i>Људи, ликујте</i> , народна песма

Заступљеност празничних садржаја у уџбеницима музичке културе. Први истраживачки задатак односио се на утврђивање обима и заступљености тематике празника у уџбеницима музичке културе. Резултати показују значајне варијације у броју и структури песама празничне тематике по разредима и издавачима.

Број различитих песама по разредима:

- Први разред: 17 различитих песама (распон 1–11). Највећи број садржаја има уџбеник Нови Логос (11 песама).
- Други разред: 15 песама (распон 1–7). Највећу заступљеност има уџбеник Нови Логос (7 песама).
- Трећи разред: 18 песама (распон 0–7). Највећу разноврсност имају уџбеници Нови Логос и Вулкан знање.
- Четврти разред: 7 различитих песама (распон 1–4), што представља уочљив пад у односу на друге разреде.

Укупно идентификовано: 95 песама празничне тематике: I разред: 34, II разред: 20, III разред: 26, IV разред: 15.

Ови подаци показују да су празнични садржаји најзаступљенији у првом и трећем разреду, док се у четвртом разреду њихов број знатно смањује.

Класификација садржаја о празницима. У складу са класификационим критеријумима представљеним у Методологији, резултати су показали следеће:

Породични празници

- Најфреквентнија категорија.

- Доминирају: *Рођенданска песма, Најлепша мама на свету, Мамино коло, Бака.*
- Истичу афективну димензију наставе и везу песама са непосредним искуствима ученика.

Световни празници

- Жанровски и стилски најразноврснија група.
- Најчешће песме: *Срећна Нова година, Звончићи, Деда Мраз, Новогодишња песма.*
- Имају висок мотивациони потенцијал и препознатљивост у ученичком искуству.

Верски празници

- Умерено заступљени, присутни у свим разредима.
- Најучесталије песме: *Божих, Божић благи дан, Ој, Бадњаче, Божић Бата, Ускршња песма.*
- Ови садржаји најчешће прате традиционалне мелодије и текстове.

Пропорције категорија: породични: 45–50%; световни: 30–35%; верски: приближно 15%.

Ова структура показује да су уџбеници највише ослоњени на садржаје блиске свакодневном животу ученика, уз умерено присуство верских празника и минимално представљање интеркултурних елемената.

Анализа методичких поступака. Трећи истраживачки задатак односио се на анализу начина обраде наставних садржаја о празницима.

Тип активности	Број уџбеника	Проценат (%)
Певање	34	100
Слушање музике	28	82,3
Креативне активности (ритам, покрет, сценски приказ)	6	17,6
Аналитичке активности (порекао песме, симболика, улога у обичајима)	4	11,7
Текстуална објашњења о празницима	20	58,8

Извођење музике певањем представља доминантни облик рада при обради празничних садржаја, док је слушање музике заступљено у већини уџбеника најчешће као пример музичког доживљаја празника. Креативне и аналитичке активности су ретке, што значи да потенцијали празничних садржаја за развој критичког мишљења, разумевање културних вредности или за интердисциплинарно повезивање остају недовољно искоришћени.

Четврти истраживачки задатак анализирао је дидактичке компоненте које прате празничне садржаје.

У најмлађим разредима доминирају описна текстуална објашњења (*Шта је Божић?*, *Шта је Ускрс?*), прилагођена узрасту. Она су кратка, појмовно једноставна и често повезана са илустрацијама. Пратећа питања усмеравају ученике на лично искуство (*Који се празници славе у твојој породици?*), чиме се остварује блиска веза између школског садржаја и породичног живота. Задаци су једноставни, углавном у форми препознавања и навођења.

У трећем разреду јављају се сложенија питања и задаци, који од ученика траже да класификују или систематизују празнике. На пример, задатак: *Упиши имена свих празника које ти и твоја породица славите у оквиру сваког годишњег доба*, уводи елемент анализе и логичког организовања података. Тиме се празнични садржаји повезују не само с музиком већ и са ширим појмовним мрежама (календар, годишња доба, културна традиција).

У завршном разреду првог циклуса, поједини уџбеници уносе дискусiona питања и комплексније задатке, који ученицима отварају простор за вредновање и критичко мишљење. Овде се могу наћи питања о значају празника за заједницу или поређење начина слављења различитих празника. Иако су овакви задаци ређи, они имају значајан дидактички потенцијал, јер прелазе границе музичке наставе и интегришу садржаје с грађанским и културолошким образовањем.

У целини посматрано, пратећа питања и задаци прате развојни ток ученика: од једноставног упознавања и препознавања (I–II разред), преко класификације и систематизације (III разред), до првих покушаја критичке анализе и вредновања (IV разред). Ипак, доминација репродуктивних задатака указује на потребу да се у свим разредима јачају креативни и аналитички елементи.

Пратећа питања и задаци у вези с празницима имају изразит потенцијал да наставу музичке културе приближе свакодневном животу ученика. Њихова поступна разрада кроз разреде показује да уџбеници препознају улогу празника као мотивационог и културолошког фактора. Међутим, систематичније укључивање креативних и дискуссионих задатака могло би да допринесе развијању критичког мишљења и дубљем разумевању културне традиције.

Празнични садржаји заступљени су у значајној мери у уџбеницима музичке културе. Најучесталији су породични и световни празници, док су верски присутни, али ређе. Методички приступ је претежно репродуктиван, уз

недовољно развијене креативне и аналитичке активности. Пратећи задаци показују развој од једноставних ка сложенијим, али остаје значајан простор за увођење критичког мишљења и интердисциплинарности.

Дискусија

Резултати спроведеног истраживања показују да садржаји о празницима у уџбеницима музичке културе носе значајан афективни, културни и мотивациони потенцијал, али да су начини њихове дидактичко-методичке обраде делимично ограничени. Највећа учесталост породичних и световних празника – нарочито рођенданских и новогодишњих – указује на намеру аутора уџбеника да наставне теме повежу са непосредним и емоционално блиским искуствима ученика, што је у складу са конструктивистичким приступом настави (Kelly-McHale, 2011; Španović, 2013). Оваква заступљеност је очекивана, јер је у раном школском узрасту породични контекст један од најзначајнијих извора културних и афективних искустава.

Верски празници, међутим, чине око 15% анализираних садржаја, што је знатно мање у односу на породичне (45–50%) и световне празнике (30–35%). Иако је присуство хришћанских празника – пре свега Божића и Ускрса – у складу са налазима о породичним праксама у Србији (Čalić & Đurđanović, 2020), запажено је да уџбеници не садрже примере који се односе на празнике других конфесија, иако су они законом препознати. Овај недостатак указује на недовољно искоришћен потенцијал празничне тематике за развијање интеркултурне осетљивости, разумевања и поштовања различитости – вредности које су централне у савременим приступима музичком образовању (Karlsen, 2011; Villodre, 2014).

Анализа методичких поступака показала је да се уџбеници најчешће ослањају на извођење музике певањем и на активности слушања музике, док су креативни, аналитички и интердисциплинарни облици рада присутни у знатно мањој мери. Иако су ови основни облици активности примерени узрасту и неопходни за развој темељних музичких умећа, њихова доминација не омогућава у потпуности реализацију потенцијала празничних садржаја за развој виших когнитивних и афективних исхода. Сложеније активности које би допринеле овом циљу могу да обухвате: анализу културних и музичких обележја празника, поређење начина обележавања истих празника у различитим културама, мини-истраживачке пројекте о породичним музичким традицијама, импровизацију или креирање кратких музичких мотива инспирисаних празницима, сценско обликовање или драматизацију празничних песама. Овакве активности у складу су са савременим захтевима наставе музичке културе, која подстиче критичко мишљење, креативност, интердисциплинарне везе и активно учешће ученика (Antić, 2016; Hus, 2013). Уочени пад броја и разноврсности празничних садржаја у четвртм разреду указује на то да се празничне теме не развијају континуирано у складу са когнитивним напредовањем ученика. Управо је у овом узрасту

могуће уводити прве елементе аналитичког размишљања, дискусије и вредновања. Због тога би било педагошки целисходно да уџбеници уводе сложеније садржаје који омогућавају разматрање културне улоге празника, њихове симболике и значаја у различитим заједницама (Fleer, 2004; Westerlund & Partti, 2015). Укључивање садржаја о празницима различитих културних група значајно би допринело развијању мултикултуралности и међусобног разумевања.

Посматрано из перспективе партнерства породице и школе, резултати показују да празници имају значајан потенцијал да подстакну сарадњу ова два окружења, али да уџбеници тај потенцијал не користе у довољној мери. Уместо схватања школе као „огледала” породичних пракси, пожељно је да празници послуже као полазиште за заједничке активности које подстичу интеракцију, дијалог и разумевање унутар школске заједнице, уз поштовање њене разноликости. Такве активности могу обухватати школско-породичне пројекте, музичке радионице, прикупљање породичних музичких прича или представљање породичних традиционалних песама (Bartleet & Sunderland, 2016; Joseph & Southcott, 2013; Stamatović & Milošević, 2017).

У целини посматрано, резултати указују на то да празници у настави музичке културе могу представљати важан педагошки ресурс који повезује афективне, естетске и културолошке аспекте учења. Да би се тај потенцијал у потпуности остварио, неопходно је у већој мери развијати креативне, аналитичке и интеркултурне активности, као и активности које омогућавају активно учешће ученика. На тај начин празници могу функционисати као интегративни наставни садржаји који доприносе целовитом развоју ученика и јачању партнерства школе и породице.

Закључак

Резултати овог истраживања показују да садржаји о празницима у уџбеницима музичке културе за први циклус основног образовања поседују значајан афективни, културни и образовни потенцијал. Ипак, степен у којем је овај потенцијал остварен зависи од врсте празника и начина њихове дидактичко-методичке обраде. Породични и световни празници, посебно рођендан и Нова година, доминирају у уџбеничким садржајима, што је у складу са њиховом присутношћу у животном искуству ученика и њиховим мотивационим карактером. Верски празници су умерено заступљени, што се може објаснити организацијом школске године и природом наставног програма, али и ограничењима постојећих истраживања о породичним праксама.

Ови налази не указују на маргинализацију верских садржаја, већ на потребу да се празници посматрају у ширем културном оквиру – као могућност за развијање културне осетљивости, интеркултурног разумевања и поштовања различитости.

Недостатак садржаја који одражавају празнике других културних и професионалних група показује да простор за развијање мултикултуралне и инклузивне димензије наставе није у потпуности искоришћен.

Анализа указује на то да уџбеници превасходно нуде активности извођења музике певањем и активности слушања музике, док су креативни, аналитички и интердисциплинарни облици рада знатно ређе заступљени. Иако је овакав приступ делимично очекиван у најмлађим разредима, он не омогућава да се у потпуности искористе потенцијали празничне тематике за развој критичког размишљања, маштовитог музичког изражавања, интеркултурног дијалога и повезивања школског учења са искуствима ученика.

Подаци указују и на потребу за развојно примереном надоградњом садржаја кроз разреде. Смањење броја и разноврсности празничних садржаја у четвртом разреду може ограничити развој аналитичког и критичког односа ученика према културним образцима празновања, посебно у периоду када се њихове когнитивне стратегије интензивно развијају.

Из перспективе партнерства школе и породице, резултати показују да празници нуде вредне могућности за сарадњу, али да уџбеници те могућности ретко систематски подржавају. Увођење заједничких школско-породичних пројеката, музичких радионица и презентација породичних музичких традиција могло би да ојача везу између два кључна окружења ученика и подстакне развој културне осетљивости и креативности.

Закључно, планско, садржајно разноврсније и методички потпуније укључивање садржаја о празницима могло би значајно да обогати наставу музичке културе. На тај начин празници не би представљали тек повремени мотив, већ би функционисали као интегрисани културни и педагошки ресурс који подржава креативно изражавање, интердисциплинарно повезивање и развијање културне осетљивости, истовремено јачајући партнерство школе и породице.

Литература

- Antić, S. (2016). Udžbenik u mozaiku različitih perspektiva [Textbooks in the mosaic colors of different perspectives]. In A. Pešikan (Eds.): *Nastava i učenje – udžbenik u funkciji nastave i učenja* (pp. 21–34). Užice: Učiteljski fakultet.
- Barna, G. (2017). Rites, feasts, identity: Possible questions and answers on the present-day functions of rites and feasts. *Slovenský národopis / Slovak Ethnology*, 65(2), 158–170.
- Bartleet, B. L. & Sunderland, N. (2016). Enhancing intercultural engagement through service learning and music making with Indigenous communities in Australia. *Research Studies in Music Education*, 38(1), 61–76. <https://doi.org/10.1177/1321103X16667863>

- Belojica Pavlović, B. i Cicović Sarajlić, D. (2018). *Nacionalno vaspitanje u nastavi muzičke kulture*. Kosovska Mitrovica: Univerzitet u Prištini. [*National Education in Music Education*]. Kosovska Mitrovica: University of Priština.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. New York, NY: Longmans, Green.
- Čalić, M. & Đurđanović, M. (2020). Family and its role in the cultivation and preservation of traditional folk music at junior primary school age. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 8(3), 103–112. <https://doi.org/10.23947/2334-8496-2020-8-3-103-112>
- Edensor, T. (2020). *National identity, popular culture and everyday life*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003086178>
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Routledge.
- Fitzpatrick, K. R. (2022). Finding the Other Half of Me: Culture-based approaches to music education in Hawai'i. *Journal of Research in Music Education*, 70(2), 174–198. <https://doi.org/10.1177/00224294211018667>
- Fleer, M. (2004). The cultural construction of child development: Creating institutional and cultural intersubjectivity. *International Journal of Early Years Education*, 12(1), 43–56. <https://doi.org/10.1080/0966976042000182375>
- Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>
- Hus, V. (2013). How teachers evaluate the environmental studies subject textbook sets. *Education and Science/Eđitim ve bilim*, 38(167), 289–299.
- Joseph, D. & Southcott, J. (2013). So much more than just the music: Australian pre-service music teacher education students' attitudes to artists-in-schools. *International Journal of Music Education*, 31(3), 243–256. <https://doi.org/10.1177/0255761411434254>
- Karlsen, S. (2011). Using musical agency as a lens: Researching music education from the angle of experience. *Research Studies in Music Education*, 33(2), 107–121. <https://doi.org/10.1177/1321103X11422005>
- Karlsen, S. (2013). Immigrant students and the “homeland music”: Meanings, negotiations and implications. *Research Studies in Music Education*, 35(2), 161–177. <https://doi.org/10.1177/1321103X13508057>
- Kelly-McHale, J. L. (2011). *The relationship between children's musical identities and music teacher beliefs and practices in an elementary general music classroom* (Doctoral dissertation). Northwestern University. <https://search.proquest.com/open-view/de80548dbf794e38cf145595013d41e3/1>
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (2017). *Pravilnik o planu nastave i učenja za prvi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i program nastave i učenja za prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* [Rulebook on the Teaching and Learning Plan for the First Cycle of Primary Education and Upbringing, and the

- Teaching and Learning Programme for the First Grade of Primary Education and Upbringing] („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik“, br. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 [ispravka], 13/2023, 14/2023, 11/2024).
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (2018a). *Pravilnik o programu nastave i učenja za drugi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* [Rulebook on the Teaching and Learning Programme for the Second Grade of Primary Education and Upbringing] („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik“, br. 16/2018, 3/2019 i 13/2023).
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (2018b). *Zakon o udžbenicima* [Law on Textbooks]. („Službeni glasnik RS“, br. 27/18 i 92/23).
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (2019a). *Pravilnik o programu nastave i učenja za treći razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* [Rulebook on the Teaching and Learning Programme for the Third Grade of Primary Education and Upbringing] („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik“, br. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 i 13/2023).
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (2019b). *Pravilnik o programu nastave i učenja za četvrti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* [Rulebook on the Teaching and Learning Programme for the Fourth Grade of Primary Education and Upbringing] („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik“, br. 11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023, 13/2023).
- Shaw, J. T. (2016). The music I was meant to sing: Adolescent choral students' perceptions of culturally responsive pedagogy. *Journal of Research in Music Education*, 64(1), 45–70. <https://doi.org/10.1177/0022429415627989>
- Stamatović, J. D. i Milošević, A. M. (2017). Mesto i realizacija vaspitnih programa u savremenoj školi [Position and Implementation of Educational Programs in Modern School]. *Zbornik radova Pedagoškog fakulteta*, Užice, 19, 9–20.
- Španović, S. (2013). *Didaktički aspekti primene računara u nastavi* [Didactic Aspects of Computer Use in Teaching]. Novi Sad – Sombor: Univerzitet u Novom Sadu: Pedagoški fakultet.
- Villodre, M. M. B. (2014). Cultural identity and using music in the intercultural educational process. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 132, 201–206. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.292>
- Webster, P. R. (2011). Construction of music learning. In R. Colwell & P. R. Webster (Eds.): *MENC handbook of research on music learning*, Volume 1 (pp. 35–83). Oxford University Press. 2 <https://doi.org/10.1093/acprof:osobl/9780195386677.003.0002>
- Westerlund, H. & Partti, H. (2015). Teaching as improvisational experience: Student music teachers' reflections on learning during an intercultural project. *Research Studies in Music Education*, 37(1), 55–75. <https://doi.org/10.1177/1321103X15590698>
- Zakon o državnim i drugim praznicima u Republici Srbiji [Law on State and Other Holidays in the Republic of Serbia]. (2001). *Službeni glasnik RS*, br. 43/2001, 101/2007 i 92/2011.

Анализирани уџбеници

- Братић, Д. (2015). Музичка култура 1: уџбеник за први разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Bratić, D. [Music Culture 1: Textbook for the First Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Гаљевић, М. (2007). Распевано дете 3: Музичка култура – уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Galjević, M. [A Singing Child 3: Music Culture – Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Гаљевић, М. и Јовановић-Лазић, М. (2015). Распевано дете 4: Музичка култура – уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Galjević, M. & Jovanović-Lazić, M. [A Singing Child 4: Music Culture – Textbook for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Грујић, Г. и Соколовић Игњачевић, М. (2016а). Маша и Раша: Музичка култура, уџбеник за први разред основне школе. Београд: Klett. Grujić, G. & Sokolović Ignjačević, M. [Maša and Raša: Music Culture, Textbook for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Грујић, Г. и Соколовић Игњачевић, М. (2016б). Маша и Раша: Музичка култура, уџбеник за други разред основне школе. Београд: Klett. Grujić, G. & Sokolović Ignjačević, M. [Maša and Raša: Music Culture, Textbook for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Грујић, Г. и Соколовић Игњачевић, М. (2016в). Маша и Раша: Музичка култура, уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: Klett. Grujić, G. & Sokolović Ignjačević, M. [Maša and Raša: Music Culture, Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Ђачић, М. (2020). Музичка култура 3: Уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Đačić, M. [Music Culture 3: Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Ђачић, М. (2021). Музичка култура 4: Уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Đačić, M. [Music Culture 4: Textbook for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Илић, В. (2006а). Музичка култура за трећи разред основне школе. Београд: Креативни центар. Ilić, V. [Music Culture for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Kreativni centar.
- Илић, В. (2006б). Музичка култура за четврти разред основне школе. Београд: Креативни центар. Ilić, V. [Music Culture for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Kreativni centar.
- Илић, В. (2007а). Музичка култура за први разред основне школе. Београд: Креативни центар. Ilić, V. [Music Culture for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Kreativni centar.
- Илић, В. (2007б). Музичка култура за други разред основне школе. Београд: Креативни центар. Ilić, V. [Music Culture for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Kreativni centar.

- Илић, Г. (2008). Чаробни свет музике: Музичка култура за први разред основне школе. Београд: Klett. Ilić, G. [The Magic World of Music: Music Culture for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Илић, Г. (2016а). Чаробни свет музике: Музичка култура за други разред основне школе. Београд: Klett. Ilić, G. [The Magic World of Music: Music Culture for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Илић, Г. (2016б). Чаробни свет музике: Музичка култура за трећи разред основне школе. Београд: Klett. Ilić, G. [The Magic World of Music: Music Culture for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Илић, Г. (2016в). Чаробни свет музике: Музичка култура за четврти разред основне школе. Београд: Klett. Ilić, G. [The Magic World of Music: Music Culture for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Klett.
- Михајловић-Бокан, Д. и Ињац, М. (2016). Музичка култура 1: Уџбеник за први разред основне школе. Београд: Нови Логос. Mihajlović-Bokan, D. & Injac, M. [Music Culture 1: Textbook for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Novi Logos.
- Михајловић-Бокан, Д. и Ињац, М. (2022а). Музичка култура 2: Уџбеник за други разред основне школе. Београд: Нови Логос. Mihajlović-Bokan, D. & Injac, M. [Music Culture 2: Textbook for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Novi Logos.
- Михајловић-Бокан, Д. и Ињац, М. (2022б). Музичка култура 3: Уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: Нови Логос. Mihajlović-Bokan, D. & Injac, M. [Music Culture 3: Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Novi Logos.
- Михајловић-Бокан, Д. и Ињац, М. (2024). Музичка култура 4: Уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: Нови Логос. Mihajlović-Bokan, D. & Injac, M. [Music Culture 4: Textbook for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Novi Logos.
- Обрадовић, М. (2021а). Музичка култура 3: Уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: Вулкан знање. Obradović, M. [Music Culture 3: Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Vulkan znanje.
- Обрадовић, М. (2021б). Музичка култура 4: Уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: Вулкан знање. Obradović, M. [Music Culture 4: Textbook for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Vulkan znanje.
- Радовановић, З. и Игњатовић, М. (2015). Музичка култура 2: Уџбеник за други разред основне школе. Београд: БИГЗ школство. Radovanović, Z. & Ignjatović, M. [Music Culture 2: Textbook for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: BIGZ školstvo.
- Смрекар-Станковић, М. и Цветковић, С. (2009а). Музичка вртешка 2: Уџбеник музичке културе за други разред основне школе. Београд: Едука. Smrekar-Stanković, M. & Cvetković, S. [Music Carousal 2: Music Culture Textbook for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Eduka.
- Смрекар-Станковић, М. и Цветковић, С. (2009б). У свету мелодија и стихова: Музичка култура за четврти разред основне школе. Београд: Едука. Smrekar-

- Stanković, M. & Cvetković, S. [In the World of Melodies and Verses: Music Culture for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Eduka.
- Смрекар-Станковић, М. и Цветковић, С. (2016). Музичка сликовница: Уџбеник музичке културе за први разред основне школе. Београд: Едука. Smrekar-Stanković, M. & Cvetković, S. [Music Picture Book: Music Culture Textbook for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Eduka.
- Стојановић, Г. (2009). Музичка култура 3: Уџбеник за трећи разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике. Stojanović, G. [Music Culture 3: Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Zavod za udžbenike.
- Стојановић, Г. (2019). Музичка култура 4: Уџбеник за четврти разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике. Stojanović, G. [Music Culture 3: Textbook for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Zavod za udžbenike.
- Стојановић, Г. и Васиљевић, З. (2004). Музичка култура 2: Уџбеник за други разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике. Stojanović, G. & Vasiljević, Z. [Music Culture 2: Textbook for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Zavod za udžbenike.
- Стојановић, Г., Васиљевић, З. М. и Дробни, Т. (2006). Музичка култура 1: Уџбеник за први разред основне школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Stojanović, G., Vasiljević, Z. M. & Drobni, T. [Music Culture 1: Textbook for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Ћук, М. (2011a). Певам, свирам, слушам 1: Музичка култура за први разред основне школе. Београд: Нова школа. Ćuk, M. [I Sing, I Play, I Listen 1: Music Culture for the First Grade of Primary School]. Belgrade: Nova škola.
- Ћук, М. (2011b). Певам, свирам, слушам 2: Музичка култура за други разред основне школе. Београд: Нова школа. Ćuk, M. [I Sing, I Play, I Listen 2: Music Culture for the Second Grade of Primary School]. Belgrade: Nova škola.
- Ћук, М., Јевтић, З., Илић, С. и Лацковић, М. (2011). Певам, свирам, слушам 4: Музичка култура за четврти разред основне школе. Београд: Нова школа. Ćuk, M., Jevtić, Z., Ilić, S. & Lacković, M. [I Sing, I Play, I Listen 4: Music Culture for the Fourth Grade of Primary School]. Belgrade: Nova škola.
- Ћук, М., Јевтић, З., Илић, С. и Лацковић, М. (2016). Певам, свирам, слушам 3: Музичка култура за трећи разред основне школе. Београд: Нова школа. Ćuk, M., Jevtić, Z., Ilić, S. & Lacković, M. [I Sing, I Play, I Listen 3: Music Culture for the Third Grade of Primary School]. Belgrade: Nova škola.

HOLIDAY CONTENT IN MUSIC EDUCATION TEXTBOOKS FOR THE FIRST CYCLE OF PRIMARY EDUCATION: POTENTIAL FOR CONNECTING SCHOOL AND FAMILY

Maja R. Čalić*

University of Kragujevac, Faculty of Education, Užice

Marija M. Miltojević*

University of Niš, Faculty of Arts

Miomira M. Đurđanović*

University of Novi Sad, Academy of Arts

ABSTRACT

Holidays represent significant cultural, affective, and educational phenomena whose ritual and symbolic dimensions can serve as a basis for connecting school learning with students' personal and family experiences. In the context of music education, holiday-related content has the potential to foster cultural sensitivity, emotional development, and a sense of community belonging. The aim of this study was to examine the representation, structure, and ways of addressing holiday-related teaching content in music education textbooks for the first cycle of primary education in Serbia. The research was conducted through a qualitative content analysis of 34 textbooks published by various Serbian publishers.

The findings show that content related to family and secular holidays – particularly birthdays and New Year's – is the most prevalent, while content related to religious holidays is moderately represented and appears primarily through traditional Christmas and Easter songs. Content reflecting holidays and musical traditions of other cultures and confessional groups is nearly absent, indicating an underused potential for developing intercultural understanding.

The analysis of methodological procedures indicates that textbooks predominantly offer music performance through singing and activities involving listening to music, whereas creative, analytical, and interdisciplinary forms of work are significantly less represented. Although holiday themes possess strong affective and cultural potential,

* maja.zlatibor@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6295-2483>

* marija.miltojevic@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8770-6895>

* miomira.djurdjanovic@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3713-1963>

this potential is only partially utilized in the textbooks, especially regarding the promotion of cultural diversity and the integration of school learning with students' family experiences.

The findings highlight the need for a more systematic and methodologically diverse inclusion of holiday-related content in music education textbooks, in order to support educational goals, foster students' creative musical expression, and strengthen the potential for constructive connections between school and family environments.

Key words

holidays, music education, primary education, school and family, textbooks.

Introduction

In contemporary pedagogical context, holidays are viewed as complex cultural, social, affective, and educational phenomena that integrate elements of tradition, ritual, emotion, and community. This multidimensionality, as Hallam (2010) notes, makes them particularly significant for shaping the personality of young school-aged children and for developing cultural sensitivity, emotional intelligence, and a sense of belonging to a community.

When integrated into teaching activities, holidays may serve as a valuable link between formal education and students' personal experiences. According to Bartleet and Sunderland (2016), such content facilitates the connection between school topics and children's everyday lives, encouraging affective learning as a basis for empathy. The use of music – an indispensable component of many holiday rituals – contributes to aesthetic experience, the development of cultural sensitivity, and the strengthening of social connectedness (Shaw, 2016; Villodre, 2014). In the family context, music often functions as a carrier of tradition, which is confirmed by Ćalić and Đurđanović (2020), who highlight the family as the primary space where children encounter musical heritage.

In line with contemporary didactic and methodological approaches, holidays in teaching may be examined as multidimensional content:

- *cultural*, as they offer insight into one's own cultural and value frameworks and enable the exploration of different traditions (Edensor, 2020; Karlsen, 2011);

- *social*, as they encourage cooperation, interaction, and joint activities in school and family settings (Fitzpatrick, 2022; Joseph & Southcott, 2013; Stamatović & Milošević, 2017);

- *affective and aesthetic*, as they engage emotions through music and foster ecological and emotional intelligence (Westerlund & Partti, 2015).

Teaching content, as part of the educational process, should foster critical thinking, affective development, and connections with students' cultural and

personal experiences. Belojica Pavlović and Cicović Sarajlić (2018) point out that teaching content is culturally conditioned and changeable, which makes holidays an appropriate framework for an integrated approach to learning.

It is important to stress methodologically that family experiences of holidays may, but do not have to be religious: they encompass secular customs, family traditions, cultural activities such as attending concerts, theatre performances, or museums, as well as global events and international days. Therefore, family values cannot be equated exclusively with religious content.

Although the family context serves as the starting point for children's first cultural experiences, holidays acquire pedagogical significance in school only when they are methodologically shaped within teaching materials. The constructivist approach to teaching (Kelly-McHale, 2011; Španović, 2013; Webster, 2011) emphasises that topics grounded in students' real-life experiences encourage deeper understanding and the active construction of knowledge, which makes holidays suitable, though only when they are methodologically thoughtfully presented.

The normative framework of holidays in Serbia is defined by the Law on State and Other Holidays (2001), which distinguishes among state, religious, and other holidays. Although this classification is not an instructional standard, it constitutes the social context within which schools and textbooks operate. Thus, it is relevant as a background for analysis but does not determine teaching content.

The study by Ćalić and Đurđanović (2020) shows that many families celebrate certain holidays, but these data do not indicate value orientations; rather, they reflect the prevalence of certain rituals. This raises important pedagogical questions about the extent to which textbooks recognise the diversity of holiday practices in society.

Within a culturally sensitive approach, music education textbooks have the potential to support the understanding of cultural patterns and the connection of teaching content with students' experiences, without imposing any particular value orientation. In line with this, Antić (2016) and Hus (2013) emphasise that textbooks should encourage critical thinking, emotional engagement, and students' creativity, rather than offer simplified representations of holidays.

Based on these theoretical and pedagogical frameworks, holidays in music education should not be presented merely as simple "occasions for singing," but rather as complex cultural phenomena whose representation in textbooks may carry significant pedagogical implications.

For this reason, it is important to examine how different types of holidays – religious, secular, cultural, and customary – are represented in music education textbooks for the first cycle of primary education, and to what extent the ways in which they are addressed support the understanding of cultural diversity and the affective development of students. This analysis constitutes the central aim of the present study.

Method

The subject of this research is the holiday-related content found in music education textbooks for the first cycle of primary education in the Republic of Serbia. Considering that holidays, as cultural, social, and affective phenomena, have not previously been the focus of systematic analysis in textbook literature in this field, the aim of the study was to determine how and to what extent music education textbooks present different types of holidays and to analyse the musical content and didactic-methodical procedures through which these themes are addressed.

In accordance with the theoretical premises outlined in the Introduction, the research sought to determine the extent to which textbook content on holidays reflects the diversity of students' cultural practices – religious, secular, family-based, local, and international – as well as the ways in which teaching approaches to holiday-related content may support learning outcomes in the cognitive, affective, and psychomotor domains, in line with Bloom's taxonomy (Bloom, 1956).

Based on this aim, the following research tasks were defined:

- (1) to determine the representation of holiday-related content in music education textbooks for grades I–IV;
- (2) to classify holiday content according to the established criteria (sphere of observance, character of the holiday, and place of celebration);
- (3) to analyse the didactic-methodical procedures used in presenting holiday-related content (modes of presentation, accompanying activities, questions, and tasks);
- (4) to analyse the types of musical content associated with holidays (songs, compositions, musical games).

Tasks formulated in this way enable a systematic and analytically consistent examination of teaching materials.

The research applied qualitative content analysis, involving the identification, classification, and interpretation of textual, visual, and musical elements in music education textbooks.

The unit of analysis was every teaching segment that thematically refers to a holiday or is directly connected to its celebration (song, composition, illustration, supplement, or textual instruction for an activity).

To ensure that the analysis was systematic and aligned with contemporary theoretical approaches (Barna, 2017), holiday-related content was classified according to three groups of criteria:

Sphere of observance

- public holidays – celebrated at the state level or within a broader community (e.g., national and international holidays);
- private holidays – significant within the family or a smaller community (e.g., birthday, family patron saint's day).

Character of the holiday

- religious holidays – based on religious traditions (e.g., Christmas, Easter, Ramadan Bayram);
- secular holidays – without religious meaning, based on social or cultural observances (e.g., New Year's Day, Statehood Day).

Place of celebration

- family holidays – celebrated within the family community (e.g., birthday, family patron saint's day);
- local holidays – specific to a particular community or region (e.g., city patron days, local festivities);
- national holidays – celebrated at the national level (e.g., Statehood Day, Armistice Day);
- international holidays – recognised and celebrated globally (e.g., Children's Day, Peace Day).

Such a classification enables the textbook material to be analysed within a broader cultural and social context, allowing for the identification of diversity and the ways in which content is addressed didactically.

The material analysed consisted of music education textbooks for the first cycle of primary education that were, at the time of the research, officially approved by the Ministry of Education, Science and Technological Development, in accordance with the Law on Textbooks (2018).

A total of 34 textbooks were analysed: 8 textbooks for the first grade, 8 textbooks for the second grade, 9 textbooks for the third grade and 9 textbooks for the fourth grade.

The research included textbooks published by all major publishers: ZUNS, Kreativni centar, Klett, BIGZ školstvo, Eduka, Novi Logos, Nova škola, and Vulkan znanje. Such a sample design ensures representativeness in terms of publishing practices and programme diversity.

Results

In accordance with the defined research tasks, this section presents the results of the content analysis of music education textbooks for the first cycle of primary education. The aim of the analysis was to determine the extent to which, and the ways in which, the textbooks include content related to holidays – family, religious, secular, and other cultural forms of celebration.

The analysis encompassed textbooks from all publishers currently in use, and the results are systematised in tables by grade level. Each table provides an overview of the teaching units in which songs and musical content related to holidays appear, enabling a comparative examination of their representation and diversity across the grades of the first cycle.

The overall data form the basis for interpreting the results in relation to the research tasks and for assessing the pedagogical function of holiday-related content in the development of students' musical culture.

Table 1. Overview of Holiday Content in Music Culture Textbooks for the 1st Grade of Primary School

Textbook	Teaching content on holidays
1. <i>Music Culture 1</i> , Textbook for the 1st Grade of Primary School / ZUNS	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>New Year's Song</i> , Z. M. Vasiljević; <i>Santa Claus</i> , A. Korać
2. <i>Music Culture for the 1st Grade of Primary School</i> / Kreativni centar	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>The Most Beautiful Mom in the World</i> , A. Korać
3. <i>Music Culture – Maša and Raša</i> , Textbook for the 1st Grade of Primary School / Klett	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>Christmas Father</i> , traditional song; <i>Easter Morning</i> , L. Pat; <i>The Tree is Showing Off</i> , G. Grujić; <i>Jingle Bells</i> , adaptation: L. Pat, J. Pierpont
4. <i>Music Culture 1</i> , Textbook for the 1st Grade of Primary School / BIGZ Školstvo	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>The Most Beautiful Mom in the World</i> , A. Korać
5. <i>Musical Picture Book 1 – Music Culture</i> for the 1st Grade of Primary School / Eduka	<i>Oh, Badnjak</i> , traditional song; <i>The Most Beautiful Mom in the World</i> , A. Korać

Textbook	Teaching content on holidays
6. <i>Music Culture 1</i> / Novi Logos	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>The Christmas Tree</i> , M. Kraseva; <i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont; <i>We Have Just Received the News</i> , R. Milosavljević; <i>Santa, Don't Step Off the Path</i> , A. Korać; <i>Christmas, Christmas Holy Day</i> , traditional song; <i>Christmas Father</i> , traditional song; <i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz; <i>The Most Beautiful Mom in the World</i> , A. Korać; <i>Grandma</i> , Z. Kolarić Kišur; <i>Easter Song</i> , S. Milić
7. <i>I Sing, I Play, I Listen 1</i> , Music Culture for the 1st Grade of Primary School / Nova škola	<i>Birthday Song</i> , unknown author
8. <i>The Magical World of Music – Music</i> Culture for the 1st Grade of Primary School / Klett	<i>Santa Claus</i> , G. Ilić <i>Birthday Song</i> , unknown author

Table 2. Overview of Holiday Content in Music Culture Textbooks
for the 2nd Grade of Primary School

Textbook	Teaching content on holidays
1. <i>Music Culture 2</i> , Textbook for the 2nd Grade of Primary School / Zavod za udžbenike	<i>We Have Just Received the News</i> , R. Milosavljević
2. <i>Music Culture for the 2nd Grade</i> <i>of Primary School</i> / Kreativni centar	<i>Heart</i> , V. Ilić
3. <i>Music Culture – Maša and Raša</i> , Textbook for the 2nd Grade of Primary School / Klett	<i>Let's Save the Christmas Trees</i> , L. Pat
4. <i>Music Culture 2</i> , Textbook for the 2nd Grade of Primary School/ BIGZ Školstvo	<i>Oh, Badnjak, Badnjak</i> , traditional song; <i>Christmas, Christmas, Holy Day</i> , traditional song; <i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz; <i>Birthday Song</i> , unknown author

Textbook	Teaching content on holidays
5. <i>Music Culture 2</i> , Textbook for the 2nd Grade of Primary School / Novi Logos	<i>New Year's Greeting Card</i> , J. Adamov; <i>Oh, Badnjak, Badnjak</i> , traditional song; <i>Rejoice, People</i> , traditional song; <i>Greeting Card for Mother</i> , J. Kaplan; <i>My Mom Tells Wonderful Stories Every Night</i> , A. Korać; <i>Green Song</i> , D. M. Bokan
6. <i>Musical Carousel 2</i> – Textbook for the 2nd Grade of Primary School / Eduka	<i>Oh, Badnjak, Badnjak</i> , traditional song; <i>Happy New Year</i> , S. Barić
7. <i>I Sing, I Play, I Listen 2</i> – Music Culture for the 2nd Grade of Primary School / Nova škola	<i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz; <i>New Year</i> , St. Korunović; <i>Birthday Song</i> , unknown author
8. <i>The Magical World of Music</i> – Music Culture for the 2nd Grade of Primary School / Klett	<i>Santa Claus</i> , J. Bitenc; <i>Christmas, Christmas</i> , traditional song; <i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz

Table 3. Overview of Holiday Content in Music Culture Textbooks for the 3rd Grade of Primary School

Textbook	Teaching content on holidays
1. <i>Music Culture 3</i> , Textbook for the 3rd Grade of Primary School / Zavod za udžbenike	<i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont; <i>Happy New Year</i> , S. Barić; <i>Santa Claus</i> , A. Korać; <i>Christmas Song</i> , traditional song
2. <i>Music Culture for the 3rd Grade of Primary School</i> / Kreativni centar	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>Santa Claus</i> , A. Korać
3. <i>Music Culture – Maša and Raša</i> , Textbook for the 3rd Grade of Primary School / Klett	/
4. <i>Music Culture 3</i> , Textbook for the 3rd Grade of Primary School / BIGZ Školstvo	<i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont; <i>Letter to Santa Claus</i> , I. Lolić; <i>Rejoice, People</i> , Bishop Nikolaj Velimirović

Textbook	Teaching content on holidays
5. <i>Music Culture 3</i> – Textbook for the 3rd Grade of Primary School / Logos	<i>New Year's Song</i> , A. Baloš; <i>Letter to Santa Claus</i> , I. Lolić; <i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont; <i>Rejoice, People</i> , traditional song; <i>Oh, Badnjak, Badnjak</i> , monastery song; <i>Angels Are Singing</i> , Bishop N. Velimirović, M. Đurđević; <i>The Most Beautiful Mom in the World</i> , A. Korać
6. <i>I Sing, I Play, I Listen 3</i> – Music Culture for the 3rd Grade of Primary School / Nova škola	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>New Year Holiday</i> , M. Dragutinović; <i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz
7. <i>The Magical World of Music</i> – Music Culture for the 3rd Grade of Primary School / Klett	<i>Birthday Song</i> , unknown author
8. <i>Music Culture 3</i> , Textbook for the 3rd Grade of Primary School / Vulkan znanje	<i>Oh, Badnjak, Badnjak</i> , traditional song; <i>New Year's Song for Children</i> , lyrics and music by "Zemlja gruva"; <i>Colourful Egg</i> , M. Obradović; <i>Rejoice, People</i> , traditional song
9. <i>The Singing Child 3</i> , Music Culture – Textbook for the 3rd Grade of Primary School / BIGZ Školstvo	<i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont; <i>Christmas, Christmas, Holy Day</i> , traditional song; <i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>Mother's Dance</i> , L. Prelaz; <i>Rejoice, People</i> , Bishop Nikolaj Velimirović; <i>On Good Friday</i> , M. Galjević

Table 4. Overview of Holiday Content in Music Culture Textbooks for the 4th Grade of Primary School

Textbook	Teaching content on holidays
1. <i>Music Culture 4</i> , Textbook for the 4th Grade of Primary School / Zavod za udžbenike	<i>Christmas, Christmas, Holy Day</i> , traditional church song

Textbook	Teaching content on holidays
2. <i>Music Culture for the 4th Grade of Primary School</i> / Kreativni centar	<i>Happy New Year</i> , S. Barić; <i>Jingle Bells</i> , J. Pierpont
3. <i>Music Culture 4</i> , Textbook for the 4th Grade of Primary School / BIGZ školstvo	<i>Happy New Year</i> , S. Barić
4. <i>Music Culture 4</i> , Textbook for the 4th Grade of Primary School / Novi Logos	<i>Happy New Year</i> , S. Barić
5. <i>I Sing, I Play, I Listen 4</i> – Music Culture for the 4th Grade of Primary School / Nova škola	<i>Happy New Year</i> , S. Barić
6. <i>The Magical World of Music</i> – Music Culture for the 4th Grade of Primary School / Klett	<i>Birthday Song</i> , unknown author
7. <i>The Singing Child 4</i> , Music Culture – Textbook for the 4th Grade of Primary School / BIGZ	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>Happy New Year</i> , S. Barić; <i>Christmas Is Coming</i> , Customary Song; <i>Christmas, Christmas, Holy Day</i> , traditional song
8. <i>In the World of Melodies and Verses</i> , Music Culture for the 4th Grade of Primary School / Eduka	<i>Birthday Song</i> , unknown author; <i>New Year's Song</i> , P. Stupel
9. <i>Music Culture 4</i> , Textbook for the 4th Grade of Primary School / Vulkan znanje	<i>Christmas, Christmas, Holy Day</i> , traditional song; <i>Happy New Year</i> , S. Barić; <i>Rejoice, People</i> , traditional song

Representation of Holiday-Related Content in Music Education Textbooks.
The first research task concerned determining the scope and representation of holiday-related themes in music education textbooks.

The results indicate significant variation in the number and structure of holiday-themed songs across grade levels and publishers.

Number of different songs by grade level:

– First grade: 17 different songs (range 1–11). The textbook by Novi Logos contains the highest number of such content (11 songs).

– Second grade: 15 songs (range 1–7). The textbook by Novi Logos shows the highest representation (7 songs).

– Third grade: 18 songs (range 0–7). The highest diversity appears in the textbooks published by Novi Logos and Vulkan znanje.

– Fourth grade: 7 different songs (range 1–4), representing a noticeable decrease compared to other grades.

Total number of identified holiday-themed songs: 95

– Grade I: 34

– Grade II: 20

– Grade III: 26

– Grade IV: 15

These data show that holiday content is most prevalent in the first and third grades, while in the fourth grade the number decreases considerably.

Classification of Holiday-Related Content. In accordance with the classification criteria presented in the Methodology, the results showed the following:

Family holidays

– The most frequent category.

– Dominant songs: *Birthday Song, The Most Beautiful Mum in the World, Mother's Dance, Grandma.*

– These songs emphasise the affective dimension of teaching and the connection between musical content and students' immediate life experiences.

Secular holidays

– The most diverse group in terms of genre and style.

– Most common songs: *Happy New Year, Jingle Bells, Santa Claus, New Year's Song.*

– They have strong motivational potential and are easily recognisable to students.

Religious holidays

– Moderately represented, present across all grades.

– Most frequent songs: *Christmas, Christmas, Holy Day, Oh, Badnjak, Father Christmas, Easter Song.*

– These contents most often follow traditional melodies and lyrics.

Category proportions:

- Family: 45–50%
- Secular: 30–35%
- Religious: approximately 15%

This structure shows that textbooks rely most heavily on content familiar from students' everyday lives, with moderate representation of religious holidays and minimal inclusion of intercultural elements.

Analysis of Methodical Procedures. The third research task focused on analysing the ways in which holiday-related teaching content is addressed.

Type of activity	Number of textbook	Percentage (%)
Singing	34	100
Listening to music	28	82.3
Creative activities (rhythm, movement, dramatization)	6	17.6
Analytical activities (song origins, symbolism, role in customs)	4	11.7
Textual explanations of holidays	20	58.8

Singing is the dominant teaching strategy for presenting holiday-related content, while listening activities appear in most textbooks, usually as examples of musical experience connected to holidays.

Creative and analytical activities are rare, indicating that the potential of holiday content for developing critical thinking, understanding cultural values, or fostering interdisciplinary connections remains underutilised.

The fourth research task analysed the didactic components accompanying holiday-related content.

In the lower grades, descriptive textual explanations predominate (*What is Christmas?*, *What is Easter?*), adapted to students' age. These explanations are short, conceptually simple, and often linked to illustrations. Accompanying questions direct students toward personal experience (*Which holidays are celebrated in your family?*), thereby creating a close connection between school content and family life. Tasks are simple, typically involving recognition or listing.

In the third grade, more complex questions and tasks appear, requiring students to classify or systematise holidays. For example, the task *Write the names*

of all the holidays you and your family celebrate within each season of the year introduces elements of analysis and logical organisation. This connects holiday content not only with music but with broader conceptual frameworks (calendar, seasons, cultural tradition).

In the final grade of the first cycle, some textbooks include discussion questions and more complex tasks that open space for evaluation and critical thinking. These include questions about the significance of holidays for the community or comparisons of how different holidays are celebrated. Although such tasks are less frequent, they carry notable didactic potential, as they extend beyond music education and integrate elements of civic and cultural education.

Overall, the accompanying questions and tasks reflect students' developmental progression: from simple recognition (grades I–II), through classification and systematisation (grade III), to initial forms of critical analysis and evaluation (grade IV). Nevertheless, the dominance of reproductive tasks indicates the need to strengthen creative and analytical elements across all grades.

The accompanying questions and tasks related to holidays have a pronounced potential to bring music education closer to students' everyday lives. Their gradual development across grade levels shows that textbooks recognise the role of holidays as both a motivational and cultural factor. However, a more systematic inclusion of creative and discussion-based tasks could contribute to the development of critical thinking and to a deeper understanding of cultural tradition.

Holiday-related content is represented to a considerable extent in music education textbooks.

Family and secular holidays are the most frequent, while religious holidays are present but less common. The methodological approach is predominantly reproductive, with insufficiently developed creative and analytical activities.

The accompanying tasks show a progression from simple to more complex forms, yet there remains significant room for introducing critical thinking and interdisciplinary connections.

Discussion

The results of the conducted research show that holiday-related content in music education textbooks carries significant affective, cultural, and motivational potential, but that the ways in which this content is addressed through didactic-methodical procedures are partially limited. The high prevalence of family and secular holidays, particularly birthday- and New Year-related content, indicates an intention on the part of textbook authors to connect teaching topics with students' immediate and emotionally familiar experiences, which is consistent with the constructivist approach to teaching (Kelly-McHale, 2011; Španović, 2013). Such

representation is expected, as the family context is one of the most important sources of cultural and affective experiences in early childhood.

Religious holidays, however, constitute about 15% of the analysed content, which is considerably less compared to family (45–50%) and secular holidays (30–35%). Although the presence of Christian holidays – primarily Christmas and Easter – is aligned with findings on family practices in Serbia (Ćalić & Đurđanović, 2020), it was observed that textbooks do not include examples related to holidays of other confessional groups, even though they are legally recognised.

This omission indicates an underutilised potential of holiday themes for developing intercultural sensitivity, understanding, and respect for diversity – values central to contemporary approaches to music education (Karlsen, 2011; Villodre, 2014).

The analysis of methodical procedures showed that textbooks most commonly rely on singing and listening activities, while creative, analytical, and interdisciplinary forms of work are present to a much lesser extent. Although these basic forms of activity are appropriate for the age group and essential for the development of foundational musical skills, their dominance does not fully enable the realisation of the potential of holiday-related content for developing higher cognitive and affective outcomes. More complex activities that could contribute to this goal may include:

- analysis of the cultural and musical characteristics of holidays,
- comparison of how the same holidays are celebrated in different cultures,
- mini research projects on family musical traditions,
- improvisation or creation of short musical motifs inspired by holidays,
- staging or dramatization of holiday songs.

Such activities are consistent with contemporary demands in music education, which encourage critical thinking, creativity, interdisciplinary connections, and active student participation (Antić, 2016; Hus, 2013).

The observed decline in the number and diversity of holiday-related content in the fourth grade suggests that holiday themes are not developed continuously in alignment with students' cognitive progression. It is precisely at this age that initial elements of analytical thinking, discussion, and evaluation can be introduced.

For this reason, it would be pedagogically appropriate for textbooks to include more complex content that enables consideration of the cultural roles of holidays, their symbolism, and their significance in different communities (Fleer, 2004; Westerlund & Partti, 2015).

Including content on holidays from different cultural groups would significantly contribute to the development of multiculturalism and mutual understanding.

From the perspective of school-family partnership, the results show that holidays have substantial potential to encourage cooperation between these two environments, but that textbooks do not fully utilise this potential. Instead of viewing the school merely as a “mirror” of family practices, it is desirable that holidays serve as a starting point for joint activities that encourage interaction, dialogue, and understanding within the school community, while respecting its diversity. Such activities may include school–family projects, musical workshops, collecting family music stories, or presenting traditional family songs (Bartleet & Sunderland, 2016; Joseph & Southcott, 2013; Stamatović & Milošević, 2017).

Overall, the results indicate that holidays in music education can serve as an important pedagogical resource which connects affective, aesthetic, and cultural dimensions of learning. To fully realise this potential, it is necessary to further develop creative, analytical, and intercultural activities, as well as activities that enable active student participation. In this way, holidays can function as integrative teaching content that contributes to students’ holistic development and to the strengthening of school-family partnerships.

Conclusion

The results of this research show that holiday-related content in music education textbooks for the first cycle of primary education possesses significant affective, cultural, and educational potential. However, the extent to which this potential is realised depends on the type of holiday and the ways in which it is addressed through didactic and methodological procedures. Family and secular holidays, particularly birthdays and New Year, dominate textbook content, which aligns with their presence in students’ life experience and their motivational character. Religious holidays are moderately represented, which can be explained by the organisation of the school year and the nature of the curriculum, as well as by the limitations of existing research on family practices.

These findings do not suggest the marginalisation of religious content but rather indicate the need to view holidays within a broader cultural framework – as an opportunity to develop cultural sensitivity, intercultural understanding, and respect for diversity. The absence of content reflecting holidays of other cultural and confessional groups shows that the potential for enhancing the multicultural and inclusive dimension of teaching has not been fully utilised.

The analysis indicates that textbooks predominantly offer singing and music-listening activities, while creative, analytical, and interdisciplinary forms of work are considerably less present. Although such an approach is partly expected in the

earliest grades, it does not allow the full potential of holiday themes to be realised for the development of critical thinking, imaginative musical expression, intercultural dialogue, and the connection of school learning with students' own experiences.

The data also point to the need for developmentally appropriate progression of content across grades. The decrease in the number and diversity of holiday-related content in the fourth grade may limit the development of students' analytical and critical perspectives on cultural patterns of celebration, particularly during a period in which their cognitive strategies are rapidly advancing.

From the perspective of school-family partnership, the results show that holidays offer valuable opportunities for cooperation, but textbooks rarely support these opportunities systematically. Introducing joint school-family projects, music workshops, and presentations of family musical traditions could strengthen the connection between these two key environments in students' lives and foster the development of cultural sensitivity and creativity.

In conclusion, a more deliberate, content-diverse, and methodologically comprehensive inclusion of holiday-related content could significantly enrich music education. In this way, holidays would not merely represent an occasional motif but would function as an integrated cultural and pedagogical resource that supports creative expression, interdisciplinary connections, and the development of cultural sensitivity, while simultaneously strengthening the partnership between school and family.